

Faglig beretning ved Årsmødet for Dansk Svineproduktion tirsdag den 24. oktober 2006 ved direktør for Dansk Svineproduktion, Orla Grøn Pedersen.

Indledning

Hver dag, hver måned, hvert år sin udfordring, og bag næste bakketop lurer ikke fjenden, men ny miljøgodkendelsesordning, egenkontrol for dyrevelfærd, vandrammedirektiv, krydsverensstemmelse, øget myndighedskontrol og meget mere.

Og jævnligt møder vi en lidt for emsig opfølgning og kontrol uden koordinering mellem forskellige ansvarlige myndigheder. Samtidig hører vi, at mange EU-lande stort set ikke kontrollerer, om EU-direktiverne overholdes.

Tro det om I vil, trods de mange udfordringer udviser erhvervet en umådelig omstillingsparathed. Et kendetegn for mange af jer svineproducenter er et indbygget iværksætter-gen, hvis gennemslagskraft udtrykkes i form af en enorm vilje og dynamik. I bygger og renoverer, køber gårde og foretager sammenlægning af bedrifter som aldrig før.

I nye projekter budgetteres som en selvfølge med ca. 30 grise pr. årssø, og vi ser nu flere projekter med både 2.000 og 3.000 søer pr. bedrift. Finansieringen ser ikke ud til at være noget problem.

Ved et kikk i krystalkuglen tegner der sig et billede af fremtiden, hvor den danske svinesektor i høj grad vil blive udviklet og præget af de dygtige familier, som inden for det seneste årti har haft succes med svineproduktion.

Mit bedste bud er, at om 8-10 år står ca. 200-300 familier for 80 pct. af den danske svineproduktion. Udviklingen er naturlig, fordi disse familier ved stordrift, samdrift og dygtig **management** opnår topresultater både teknisk og økonomisk.

Det glædelige er, at det netop er svineproducenter og ikke slagteriselskaber eller foderstofelskaber, som ejer svineproduktionen. Til sammenligning ejer det amerikanske selskab "Smithfield" nu ca. 1 mio. søer – hvilket stort set svarer til den samlede søbestand i Danmark.

Mange af jer vil også have etableret svineproduktion i udlandet – ofte i Østeuropa. I ønsker forståeligt nok at sprede jeres investering som følge af for omtalte skævhed i lovgivningen og især dens implementering.

Det er den virkelighed, vi forholder os til, når vi lægger strategier i Dansk Svineproduktion.

Kvalitetssikkert byggeri

Ved nybyggeri eller renovering er det for mange fristende at hugge en hæl og klippe en tå, når rammerne for staldbyggeriet aftales med firmaerne.

Men hvad, der er sparet, er ikke altid tjent. Det er surt at arbejde i et anlæg, som ikke fungerer efter hensigten, fordi bufferkapaciteten er for lille og uden det nødvendige antal **sygestier**. Selvom man i 70 og 80'erne sagde "småt er godt" vil jeg her i det nye årtusinde tilføje "for småt er slet ikke godt".

Mit gode råd er derfor at ofre, hvad det koster, at få hvert enkelt byggeprojekt nøje gennemgået og vurderet af en svineproduktionskonsulent og en dyrlæge, inden I underskriver kontrakten og stikker spaden i jorden.

Med et produktionssikkert anlæg mener jeg, at alle staldafsnit er dimensioneret til et forudsat produktionsniveau – fx 30 grise pr. årssø – og med det rette antal **sygestier**. Dimensionering af **foderlade**, lager, foderanlæg, ventilation mv. skal ligeledes være 100 pct. i orden.

Selv om det på papiret er dyrere at etablere et produktionssikkert system, så viser erfaringen, at pengene kommer flerfold igen. Frem for alt slipper man for permanente ærgrelser over anlæg, hvor der ikke er plads til det forventede antal dyr, eller hvor produktionsresultaterne lige knapt når det forventede.

Dansk Svineproduktion vil om kort tid komme med et oplæg til, hvordan en sådan model for rådgivning kan fungere optimalt set både fra byggeherrens og byggefirmaets side – sigtet er en win-win situation for alle parter.

Foderudnyttelse hos slagtesvin

Over de seneste år har foderforbruget i slagtesvineholdet stort set været konstant, og mange udnytter langt fra det genetiske potentiale.

Fodereffektivitet demoprojekt

Som et strategiskifte har vi nu også fokus mod implementering af viden. Tidligere var det vores holdning, at det var op til producenten og hans rådgivere – at udtrække essensen af vore mange faglige forsøg og projekter og omsætte brugbar viden til handling i den enkelte bedrift.

Men jeg må erkende, at mange har et stort behov for styringsværktøjer til at indarbejde kendt viden og erfaring i bedriftens daglige rutiner.

Foderforbruget i slagtesvineholdet skal ned. Jeg ved godt I før har hørt mig sige det fra denne talerstol.

Emnet er ikke længere til diskussion. **Foderforbruget i slagtesvineproduktionen skal ned.** Vi har nemlig i praksis vist, at brug af allerede kendt viden kan reducere foderforbruget betydeligt.

Med støtte fra Fødevarerministeriets Landdistriktsmidler har vi i samarbejde med lokale rådgivere kortlagt de væsentligste årsager til højt foderforbrug i 5 besætninger, som havde for dårlig foderudnyttelse.

Seks typiske fejl gik igen:

1. Forkert styring af klima som gav træk og dårlig luftkvalitet
2. Ingen klargøring af stald før indsættelse – stalden var kold og våd
3. Flytning og sammenblanding af grise
4. Brug af forkert foderkurve i vådfodringsanlæg
5. Foderspild
6. Og ikke mindst – for grov formaling af kornet – det var et gennemgående problem

Hver af de fem besætninger fik aftalt en handlingsplan med tæt opfølgning fra den lokale rådgiver. Det skal bemærkes, at mere systematiske arbejdsrutiner ikke gav mere arbejde, men tiden blev bare brugt på de rigtige ting.

Alle fem besætninger opnåede et lavere foderforbrug på 0,1 til 0,3 FEsv pr. kg tilvækst blot ved at indarbejde generel viden i daglige rutiner.

Sidegevinsten var i flere tilfælde fx mindre **halebid**, færre sygdomsbehandlinger og lavere dødelighed.

Hvorfor har vi ikke gjort det noget før, når det nu er så let? Meget tyder på, at det handler om motivation og accept hos landmanden samt fokus på de simple, men væsentlige tiltag i besætningen.

For første gang i Danmarkshistorien, sætter vi et stort demonstrationsprojekt i søen for at vise, hvordan indtjeningen i 200 besætninger kan øges med mindst 25 kr. pr. gris. Det sker i et meget tæt samarbejde med lokale dyrlæger og konsulenter.

Såfremt det lykkes, kan en typisk slagtesvinebesætning øge sin årlige indtjening med 100 - 150.000 kr.

Og til inspiration for jer, er der i kongresmaterialet vedlagt en række artikler, som beskriver muligheder for reduceret foderforbrug.

Nye rådgivningstilbud

Til dem som vil opnå endnu bedre resultater – og hvem vil ikke det – har vi nye rådgivningstilbud, som er velegnet til store besætninger. Som eksempel vil jeg nævne Farestaldsmanualen:

Aldrig før har så meget anvendelig viden og så mange praktiske erfaringer fra farestalden været samlet og systematiseret ét sted, som tilfældet er med denne Farestaldsmanual.

Manualen består af 4 dele, nemlig:

1. En tjekliste som viser, hvad grisene bør veje og hvordan staldklimaet bør være dag for dag
2. En logbog over hvert dyr
3. En arbejdsplan, der dag for dag beskriver, hvem der gør hvad
4. 23 håndbogsblade, som trin for trin beskriver god praksis og vigtige rutiner.

Du, dine medarbejdere og dine lokale svinerådgivere aftaler i fællesskab, hvordan manualen skal tages i brug. Dvs.

1. I udpeger de "ømme punkter" i systemet
2. I aftaler, hvem der gør hvad og hvornår
3. Løbende opfølgning på aftalerne af den lokale rådgiver.

Især det sidste har vist sig at skabe resultater. Et rådgivningsbesøg kan være udmærket. Men det er rådgivningsforløbet, hvor det aftalte følges helt til dørs, som virkeligt gør en forskel.

Så simpelt er det faktisk. Lige til at gå til, som også den store efterspørgsel vidner om.

Til smågrise og slagtesvin er der tilsvarende tilbud, som vi kalder Vækstmanagement, der rummer tjekliste og opfølgende rådgivning.

Og flere manualer er på vej: En manual om elektronisk sofodring, vejledning i at undgå halebid og en manual til betjening af vådfoderanlæg er undervejs.

Alle disse manualer, er blevet til i et tæt samarbejde mellem den lokale rådgivning og Dansk Svineproduktion. Og til jer, der har fremmedsproget arbejdskraft, er der også godt nyt: Manualerne oversættes løbende.

Farestaldsmanualen foreligger på engelsk, og naturligvis vil en russisk version være klar inden årets udgang – en mulig julegaveidé.

Egenkontrol

En anden stor udfordring er at få gennemført et politisk ønske om egenkontrol af dyrevelfærd i alle besætninger. Der er tale om et politisk krav, men vi kender endnu ikke datoen for, hvornår omtalte egenkontrol træder i kraft.

Højest sandsynligt får vi en overgangsperiode, som på sigt vil betyde, at alle besætninger skal have et program for egenkontrol med årlig auditering af en dyrlæge.

Vi er i Dansk Svineproduktion i gang med at udarbejde en branchekode som kan danne grundlag for et egenkontrol-program. Det skal bemærkes, at branchekoden er en vejledning i god pasning af dyrene således, at både de velfærdsmæssige forhold og lovgivningen på én gang opfyldes.

Årsagen til, at vi er gået positivt ind i det, skyldes en forventning om, at vi kan hjælpe med til at få tingene på plads i forhold til lovgivningen. Forhåbentlig vil det give et tiltrængt fald i både indskærpelser og politianmeldelser ved 5 pct. kontrolbesøgene.

5 pct. kontrol

På sigt vil resultatet af dyrlægernes auditering af egenkontrollen medføre, at 5 pct. kontrollen målrettes de besætninger, som har sværest ved at finde ud af det der med "dyrevelfærd". Producenter med styr på dyrevelfærden – vil således få færre kontrolbesøg.

Kontrolresultatet for 2005 viser ellers en klar forbedring af dyrevelfærd, idet det gennemsnitlige antal indskærpelser pr. besætning er faldet fra 2,2 til 1,6. Desværre har antallet af politianmeldte forhold udvist en svag stigning.

Det er vores opfattelse, at denne stigning bl.a. skyldes en kortere lunte hos Fødevarestyrelsen. Kontrollen har et par år på bagen, og man er nu mere klar i mælet, om hvilke forhold der kan accepteres, og hvor der er mangler.

Desværre skyldtes mange af indskærpelserne og for den sags skyld også anmeldelserne, at der blev fundet syge og tilskadekomne dyr, som ikke var håndteret godt nok.

Det kan vi ikke være bekendt over for dyrene, og en klar opfordring fra mig til både ejere og dyrlæger er – se at få "kigget dyrevelfærden efter i sømmene".

Det skal samtidig nævnes, at en femtedel af indskærpelserne skyldtes krav om sygestier. Dette krav blev indført 1. januar 2005 – altså med mindre end 1½ måneds varsel.

Jeg regner med, at I alle på nuværende tidspunkt har det rette antal "sygestier". Ellers må I få det rettet, så snart I kommer hjem.

Sygestier

Hvad er det så vi taler om? Sygestier skal være etableret i fornødent omfang til alle dyre kategorier. Stierne skal have blødt leje med mulighed for temperaturregulering.

Udover god dyrevelfærd er der også rigtig god økonomi i at bruge sygestier. Langt de fleste grise kommer sig efter endt behandling. Her er således tale om en væsentlig forbedring af dyrevæm og dyrevelfærd.

Erfaringen er, at halvdelen af grisene kommer frem til slagting, tilvækst hos helbredte grise er på besætningens normale niveau, og grise med halebid og benproblemer har størst chance for helbredelse. Efter endt behandling er det vigtigt at have stier, hvor raskmeldte rekonvalescenter kan flyttes til.

Vores dyrevelfærds kampagne kører nu på tredje år. I foråret havde vi fokus på dødelighed hos søer, smågrise og slagtesvin. Jeg håber, at det udsendte materiale bruges flittigt rundt om i de danske svinestalde. Kampagnen fortsætter i dette efterår med fokus på dødelighed hos pattedyrene.

Skuldørsår

Først i oktober skrev LandbrugsAvisen at antallet af politianmeldelser for skuldørsår eksploderer. Baggrunden er, at der i år allerede er foretaget flere end 200 anmeldelser, mod kun 19 i hele 2005.

Jeg tvivler meget på, at stigningen i politianmeldelser skyldes flere alvorlige skuldørsår i besætningerne. Det er mere sandsynligt, at der er tale om ændret syn på slagterierne.

Men det ændrer ikke, at vi som erhverv står med et meget alvorligt problem.

Lad mig derfor være helt klar i mælet: Vi må ikke acceptere søer med alvorlige skuldørsår. Og vi gør endog meget klogt i at vise, at vi selv kan løse problemet, inden andre blander sig, idet det igen er ved at komme på den politiske dagsorden.

Dermed siger jeg også, at de svineproducenter, som ikke tager problemet alvorligt, reelt risikerer at skabe problemer for alle de landmænd – og det er heldigvis langt de fleste – der godt kan finde ud af at løse problemet med skuldørsår i besætningen, uden det fører til politianmeldelse.

Der er desværre ingen nemme løsninger til helt at undgå skuldørsår. Men vi ved, at langt de fleste alvorlige skuldørsår kan undgås via huldstyring og rettidig indgriben og konsekvent håndtering og behandling.

Vi har haft oplysningskampagne med fokus på skuldørsår, vi har undersøgt om skuldørsår er arveligt, vi har set på staldsystemer, vi har prøvet sårbehandling og plastre, vi har søgt viden udenlands – men vi har endnu ikke fundet kuren, hvor vi helt kan undgå skuldørsår.

Og vi oplever, at selv om en landmand sammen med dyrlægen har gjort alt, hvad der står i hans magt for at undgå skuldørsår, så risikerer han at få en anmeldelse ved levering af søer med tidligere skuldørsår. Det er dybt problematisk for retssikkerheden.

Vi er derfor gået i dialog med myndighederne om at få ændret reglerne.

I korte træk handler det om, at landmanden skal tvinges til at gribe ind i besætningen, og at han skal kunne dokumentere at han har taget alle nødvendige tiltag. Dyrlægen skal kontrollere, at tingene er gået rigtigt for sig.

Til gengæld skal procedurerne ændres på slagteriet, således at de landmænd der dokumenterer, at de har gennemført alle forholdsregler, kan levere søer med tidligere skuldørsår til slagteriet uden at skulle risikere anmeldelse. Det er endnu for tidligt at sige, om vores dialog med myndighederne bærer frugt.

Avlsarbejdet

Avlsarbejdet er i en rivende udvikling. På områder som kuldstørrelse og tilvækst har vi markant distanceret os fra mange af vores konkurrenter. Samtidig holdes øvrige egenskaber på et særdeles attraktivt niveau. Senest er mål for holdbarhed indført i avlsværdiberegningen for Landrace og Yorkshire.

Vores målrettede avlsarbejde gør, at vore avlsdyr er meget eftertragtede både herhjemme og i udlandet. I de sidste 15 år har avlskernen udgjort ca. 9.000 søer. I 2000 var der 40.000 søer i opformering med salg af 205.000 sopolte, hvoraf 5.000 gik til eksport. I år er 50.000 søer i opformering med et forventet salg af 330.000 sopolte, hvoraf de 60.000 går til eksport.

Om fem år forventer jeg mindst 80.000 søer i opformering, og det årlige salg af sopolte vil til den tid for længst have passeret en halv mio. En følge af den stigende omsætning bliver fortsat faldende avlsafgifter for danske svineproducenter.

Mange nye opformeringsbesætninger vil ligge i udlandet. Her er man ved at få øje for det potentiale, de danske søer besidder. Især salget til Østeuropa er eksploderet de seneste par år med tusindvis af dyr i hver handel. Restriktioner på transport af levende dyr vil betyde øget lokal produktion af sopolte.

Ved sanering vil topsundhed og leverance af store grupper være afgørende for, om man som opformering kan blive i markedet. Vi er godt på vej, idet de 3 største opformeringsbesætninger i dag hver har næsten 1.000 søer.

Hampshire

Nu til spørgsmålet om brug af Hampshire i avlsarbejdet. Efterhånden som **inseminering** har taget over, ser vi et tydeligt fald i salget af krydsningsorner.

I 2000 havde vi et salg af 5.000 krydsningsorner – i år forventes salg af kun 1.500 orner. Parallelt ser vi et markant fald i salg af krydsningssæd – fra 1 mio. doser for blot 3 år siden til et skønmæssigt salg i år på 350.000 doser.

I dag udgør Hampshireracen kun 4 pct. af generne i vore slagtesvin, mens Duroc udgør knapt 40 pct., og de hvide racer udgør hver knap 30 pct.

Vi har derfor stillet os selv det spørgsmål. Hvad koster det, at drive avl med Hampshire, og hvad tilfører racen dansk svineproduktion?

Det koster knap 14 mio. kr. om året at have Hampshire med i avlsarbejdet. Det svarer til ca. 50 øre pr. slagtesvin.

Bag mig kan I se en sammenligning af fordele og ulemper ved brug af Duroc- eller HD-orne belyst ved 5 forskellige forsøg.

Duroc vinder klart, når det gælder tilvækst, mens HD kun er bedst på slagtesvind. Af øvrige egenskaber er forskel i dødelighed værd at bemærke. Her har vi i én besætning med PMWS set en højere dødelighed ved brug af Hampshire og HD fædre. Selvom dødelighed ikke medregnes, så er det alligevel meget vanskeligt at forsvare berettigelsen af Hampshire-racen i avlen.

Bestyrelsen for Dansk Svineproduktion har derfor besluttet, at vi må i gang med at udfase racen i avlsarbejdet. Det vil ikke ske fra dag til dag, og vi vil altid have søer og orner nok til at opfylde, de behov der måtte være for krydsningsorner.

Holdbarhed søer

Den gennemsnitlige styrke hos de unge avlsdyr er i dag på højde med gennemsnittet af de 25 pct. bedste dyr i 1996. Selv denne store avlsfremgang har ikke løst problemerne omkring søernes holdbarhed.

Holdbarhed har en **arvelighed** på 0,16 samt med genetisk **korrelation** til bl.a. styrkebedømmelse. Egenskaben forventes at give en fremgang på 2 pct. point pr. år. I dag opnår 75 pct. af søerne i opformering at blive løbet til 2. kuld. Om tre år vil ca. 80 pct. opnå at blive løbet.

LG5

Avlsmålet LG5 udtrykt som "levende grise 5 dage efter fødsel" er en succes. Effekten ses tydeligt af indberetninger fra avls- og opformeringsbesætninger. I løbet af to år har besætningerne fået én gris ekstra på 5. dagen.

Som kurven viser, har fremgangen betydet en halv gris mere pr. kuld hos Yorkshire og én hel gris mere hos Landrace siden avlsmålet for LG5 blev indført for to år siden. Fremgangen skyldes en relativ højere stigningsrate i levende grise på dag 5.

Genomprojekt

Jeg har tidligere nævnt, at det dansk-kinesiske genomprojekt får stor betydning for vores avlsarbejde de kommende år, fordi vi får lettere ved at fremavle grise med større holdbarhed og bedre immunitet.

Her i 2006 blev de første klonede grise født i Danmark. At vi er nået så langt skyldes dygtige forskere på Danmarks JordbrugsForskning og Århus Universitet. Næste skridt er at ændre generne, så grisene udvikler humane sygdomme – som fx alzheimer, sklerose, og hjertekar sygdomme. Sigtet er, at grisene skal kunne bruges i den medicinske forskning.

I det kommende år vil vi sammen med forskningsinstitutioner og andre lægge fundamentet til en kommercialisering af dette tiltag. Det kan vise sig at blive et spændende forretningsområde. Alt dette ville ikke kunne lade sig gøre uden kortlægningen af grisens gener, der fandt sted i "Kinaprojektet".

Ornelugt

I samarbejde med førende forskere fra Roslin Institute i Skotland forsøger vi intenst at finde de gener, som styrer egenskaben for ornelugt. Man kan nemlig sætte ølse for eller ølse bag, skatol beholder nemlig sin smag.

Under et besøg på Ringsted slagteri så forskerne analyseudstyret for skatol i funktion. De var imponeret over, at der hvert år slagtes mere end 50.000 renracede hangrise fra avlernes hjemmeafprøvning med kendt afstamning.

Aftalen blev, at vi indsamler fedt og kødprøver for analyse af skatol, androstenon og DNA fra danske Landrace-orner. Vi forventer at se de første resultater i løbet af 1-2 år.

KS og kønssorteret sæd

I mange år har vi oplevet en konstant stigende brug af **inseminering**, og i dag foretages ca. 80 pct. af alle løbninger med KS.

På forsøgsfronten arbejder vi sammen med KS-stationerne på at reducere sædmængden pr. **inseminering** samt at forøge holdbarheden af sæddoserne. Ved både at reducere antallet af sædceller og samtidig øge sædens holdbarhed, kan vi tilbyde billigere **produktionssæd**.

I samarbejde med det britiske selskab Ovasort, de danske KS-stationer og Norsvin har vi påbegyndt et spændende 3-årigt forskningsprojekt, som skal vise, om det er muligt at kønssortere ornesæd.

Vi taler om enorme perspektiver. Hvis vi kan opdele sædcellerne, så hvert kuld fremover har 70-90 pct. sogrise eller endnu flere, taler vi om en ekstra gevinst på op mod 250 mio. kr. pr. år. Det skyldes alene at sogrise har bedre effektivitet i form af højere kødprocent og bedre foderudnyttelse end galtgrise.

Det kan betyde, at I om nogle få år stort set slipper for det såkaldte klokkeværk – hos grisene og dermed for at kastrere hangrise. Det er der næppe nogen som vil begræde.

Dyb inseminering

Dyb **inseminering** arbejder vi fortsat på at få til at fungere. På sigt forventer vi, at sæddosen kan reduceres til en fjerdedel af det nuværende. Metoden vil være et unikt værktøj, idet eventuelt kønssorteret sæd alt andet lige vil betyde at antallet af brugbare celler pr. ejakulat halveres.

KS-stationerne vil kunne klare sig med det halve antal orner, hvilket vil gøre driften af KS-stationerne meget billigere. Desuden øger vi den genetiske fremgang, da kun toppen af de bedste orner bliver tilbage.

PRRS og sædsmitte

Siden 2000 har man i KS-systemet kunnet købe enten PRRS-immuneret eller PRRS-negativ sæd.

Med den viden vi har i dag, kan vi i praksis se bort fra risikoen for smitte ved brug af PRRS-immuneret sæd. Det underbygges af en nylig undersøgelse af en række PRRS-negative besætninger.

Men man får et avlstab ved ikke at vælge sæd fra toporner uanset PRRS-status. Der er altså ingen grund til at fravælge de bedste gener, når risikoen for at blive smittet næsten er lig nul.

Antibiotika- behandling

Endnu engang vil jeg med stolthed fremhæve. Danmark har et meget lavt forbrug af antibiotika pr. produceret svin sammenlignet med andre lande med en tilsvarende professionel svineproduktion. Godt styr på sygdommene, og forebyggelse med gode stalde og god **management** er bedre end sygdom og helbredelse.

Forbruget af antibiotika har stabiliseret sig på et stadigt lavt niveau. Med tilfredshed ser vi et svagt fald af forbruget i 2005 sammenlignet med 2004, og jeg forventer at denne udvikling fortsætter.

Det glæder vi os over. Vi tillader os at tro på, at vores informationskampagner til dyrlæger og producenter har virket.

Dansk Svineproduktion deltager i Fødevarestyrelsens arbejde med at udarbejde behandlingsmanualer for svinesygdomme. Fødevaresikkerhed har høj prioritet. Derfor skal vi undgå et unødigt forbrug af antibiotika og resistensproblemer.

Senest har Fødevarestyrelsen rost den gunstige udvikling i antibiotikaforbruget – der ser ud til at fortsætte i 2006.

Syge dyr skal behandles bedst muligt – både af hensyn til dyret og af hensyn til økonomien. Samtidig lægger vi stor vægt på, at den praktiserende dyrlæge og svineproducenten har gode muligheder for at behandle syge dyr.

Anbefalingerne i behandlingsmanualen skal derfor baseres på objektive vurderinger af effekt og risiko for uønsket resistens. Vi arbejder derfor aktivt på at forbedre grundlaget for anbefalingerne i behandlingsmanualen.

Sanering for ondartet lungesyg

Ondartet lungesyg har gennem en årrække været forsøgt medicinsk saneret uden succes. For år tilbage da quinoloner måtte bruges uden restriktioner, pegede erfaringer på, at det måske var en farbar vej. Siden har forholdene omkring **antibiotikaresistens** umuliggjort brugen af quinoloner.

Med tilladelse fra myndighederne har vi igangsat et saneringsforøg i 3 sobesætninger med et quinolon-præperat. Vi vil undersøge, om medicineringen giver øget resistens og om saneringen lykkes.

Et positivt udfald af undersøgelsen vil kunne danne grundlag for accept af, at quinoloner kan bruges til sanering for ondartet lungesyge.

PMWS

Undersøgelser har nu udpeget de vigtigste forhold, der øger risikoen for udbrud af PMWS. Her spiller PRRS og specielt vaccinevirus den største rolle.

Gennem de seneste år har vi vurderet mange forskellige behandlinger - og håndteringer af det verdensomspændende sygdomskompleks PMWS. Jeg må bare konstatere, at der endnu ikke er fundet nogen enkel løsning på PMWS-problemet. Den brede og konsekvente indsats via **management**, som beskrevet i vores PMWS-manual fra 2004, virker fortsat bedst.

Dødeligheden i besætninger med PMWS stiger 300 dage før diagnosen stilles. Jeg kan ikke lade være med at tænke på, om en hurtigere afklaring i den enkelte besætning og derved en målrettet indsats, kunne knække kurven tidligere. De samlede tab ved PMWS-udbrud kunne i så fald reduceres betydeligt.

Dødeligheden falder, når der gøres en indsats. Et halvt år efter diagnose for PMWS, er dødeligheden i de fleste besætninger næsten normaliseret.

Jeg vil også nævne, at en ny PMWS vaccine er i spil, og vi er på vej med en afprøvning for at dokumentere vaccinenes effekt under danske forhold.

Ny miljøgodkendelsesordning

Fra 1. januar 2007 skal alle husdyrbrug større end 75 DE have en miljøgodkendelse ved nyetablering, udvidelse og ændring. Den nye godkendelsesordning omfatter regulering af **ammoniakfordampning**, lugt, nitratudledning og fosfor.

Ammoniak

Over de seneste 20 år har vi reduceret ammoniakfordampningen hele 47 pct. pr. kg produceret svinekød.

Og nu er det - I med stolthed skal ranke ryggen og sige tillykke til jer selv og hinanden - desværre er der næppe andre, som vil gøre det. Vi forventer nemlig allerede i 2007 at komme under det maksimale udledningsloft på 58.800 tons ammoniak-kvælstof, som Danmark ifølge Göteborgprotokollen har forpligtiget sig til at opfylde inden 2010.

Trods disse fantastiske resultater bliver erhvervet af politikkerne pålagt yderligere krav om reduktion. Referencen bliver "bedste staldsystem" vurderet ud fra **ammoniakfordampning** baseret på grundlag af normtal for 2005/2006. Ved ansøgning i 2007 bliver kravet 15 pct. reduktion, i 2008 er det 20 pct., mens en ansøgning i 2009 bliver mødt med et krav på mindst 25 pct. reduktion.

I lovforslagets bemærkninger er det flere steder fremhævet, at de nye miljøkrav vil fremme udviklingen af miljøteknologi.

Det ligger lige for at tænke, at de politiske overvejelser nu mere er båret af, at skabe grundlag for udvikling af teknisk udstyr end vurdering af effekt i naturen. Måske er det drømmen om nyt eksporteventyr i stil med vindmølleindustrien, der frem for noget får politikkerne til at stille restriktive krav.

Husk, at vindmølleeventyret har sit grundlag i en indirekte støtte i form af en forhøjet el-pris, som vi alle bidrager til. I dette tilfælde er der kun husdyrbruget til at bære grundlaget for udviklingen af ny miljøteknologi i landbruget.

Når jeg siger dette, så er det ikke fordi jeg ønsker at tale imod de gode hensigter, der er i at udvikle god og effektiv miljøteknologi. Vi har selv i samarbejde med firmaer stor andel i udvikling og test af miljøteknologi. Men løsningerne ligger ikke altid lige for - og det er slet ikke så nemt som politikkerne tror.

Jeg vil her gerne udtrykke stor ros for den ildhu og entusiasme, som vi møder hos de firmaer og forskere, som ufortrødent arbejder på at finde en løsning på vores ammoniak- og lugtproblem. Og det er mit inderlige håb at jeres arbejde en dag bærer frugt til gavn for erhvervet.

Vedrørende **ammoniakfordampning** er der udviklet en række tekniske løsninger, som har vist god effekt.

Anderledes forholder det sig med lugt, hvor vi på nuværende tidspunkt ikke kan pege på en effektiv og stabil teknologi til lugtreduktion, som kan etableres indenfor for rimelige økonomiske rammer.

Miljøteknologi

For at vise den vifte af tilgængelig miljøteknologi som findes, har vi med delvis støtte fra Fødevareministeriets Landdistriktsmidler her i 2006 etableret en række demonstrationsanlæg til reduktion af ammoniakfordampning og lugt.

Fleere af disse anlæg er fortsat under udvikling, og jeg skal ikke undlade at sige, at det er en stor udfordring at integrere luftrensning som en del af staldens ventilationssystem.

Kemisk luftrensning

Som kemisk luftrensning har vi testet Scan-Airclean samt et hollandsk luftrensesystem fra firmaet Bovema S-air. Test har vist, at mere end 90 pct. af ammoniakken blev franset, mens det var så som så med lugtreduktionen.

Forsøringsanlæg

Tilsvarende har tidligere test af anlæg til forsuring af gylle fra Infarm A/S vist stor ammoniakreduktion. Heller ikke her måltens nogen lugtreduktion.

Membranteknologi

Vi deltager i en test af en ny renseteknik baseret på membranteknologi. Her ledes staldluft mellem et bundt membranrør, som indeholder væske i form af syre eller base. Ammoniak og lugtstoffer opsamles i væsken, når staldluften passerer membranrørene.

Et mindre modelanlæg har vist en halvering af **lugtkoncentrationen**. Med hensyn til ammoniak og svovlbrinte var reduktionen tæt på 100 pct.

Det bliver spændende at følge det storskala-anlæg, som er under opbygning. Anlægget kan håndtere den samlede luftmængde fra en slagtesvinestald.

Ammoniak og fodertiltag

Ved at sænke foderets indhold af protein, falder indhold af ammonium i urinen og gyllens pH reduceres. Begge forhold giver lavere **ammoniakfordampning**.

Der kan opnås en reduktion på 12-15 pct. ved at sænke indholdet af fordøjeligt råprotein fra 130 til 120 g pr. FEsv. Konsekvensen er et marginalt lavere dækningsbidrag, som følge af en lidt lavere tilvækst.

Benzoesyre

Et andet fodringsteknisk skud i bøssen er benzoesyre.

Denne **organiske** syre sænker pH i urin og gylle. Det er derimod endnu ikke afklaret om tilsætning af maksimalt 0,5 pct. benzoesyre til smågrise og 1 pct. til slagtesvin vil reducere fordampningen af ammoniak med 8, 10 eller 15 pct.

Brug af benzoesyre forventes at give bedre produktivitet uden meromkostning, og vi får en miljøgevinst med i købet i form af lavere **ammoniakfordampning**.

Vi står dog ikke helt på bar bund, når det handler om lugt og fodertiltag. Vi ved faktisk ganske godt, hvordan vi får det til at lugte værre, mens det kniber gevaldigt med viden, når lugten skal reduceres - desværre.

Lugtreduktion

Den nye lugtvejledning vil beklageligvis for mange betyde krav om lugtreduktion ved etablering eller udvidelse af deres husdyrproduktion.

Når man i fremtiden skal udvikle sin svinebedrift, skal man som landmand vurdere om udflytning af produktionen til en placering med stor afstand til naboer, er et alternativ til investering i luftrensningssteknik. Men udflytning kræver på den anden side ekstra investering i vejanlæg, el og vandforsyning, mandskabsfaciliteter samt evt. fodercentral mm.

Specielt store slagtesvinehold med drænet gulve rammes meget hårdt, idet afstandskravene er så store, at det kan blive vanskeligt at finde en placering til anlægget.

Delvist fast gulv

Den billigste og mest enkle metode til lugtreduktion er foreløbigt stier med delvis fast gulv, men det kræver, at den faste del af gulvet holdes rent og tørt.

For at sikre at grisene ikke gøder på det faste gulv tester vi forskellige tiltag inden for ventilations- og stiindretning.

Da vi påbegyndte konceptet med løsgående drægtige søer oplevede vi en tilsvarende stor usikkerhed omkring produktionssikkerhed. Vi har afprøvet mange forskellige indretninger til løsgående søer, og i dag vurderes systemet absolut ikke som begrænsende for et godt produktionsresultat.

Derfor er vi også sikre på, at vi nok skal finde formlen for at få sti-konceptet med delvist fast gulv til at fungere.

Biologisk luftrensning

Biologisk luftrensning leder staldluft gennem et fugtigt filtermateriale, hvorpå en biofilm af bakterier omsætter og nedbryder ammoniak og lugtstoffer.

Det velkendte biologiske luftrensningsystem fra SKOV A/S har ved test i tre besætninger vist lugtreduktioner på knap 30 pct. i sommermånederne ved maksimal **ventilationskapacitet**. Biologisk luftrensning kan reducere ammoniakfordampningen med op til 70 pct.

Efter inspiration fra USA er nyeste skud på stammen et vertikalt biofilter baseret på træflis. Vi følger og tester også dette anlæg systematisk.

Indtil nu er biologisk luftrensning eneste kommercielle teknologi, som kan begrænse lugten fra stalden, men vi må konstatere en temmelig ustabil drift af anlæggene, hvorfor en fortsat udvikling hen mod mere driftsikre anlæg er nødvendig. Udgift til investering og drift af udstyret er 17-20 kr. pr. produceret slagtesvin.

Dette omkostningsniveau er langt over det, som erhvervet skønner, det maksimalt må koste at indfri kommende miljøkrav, hvis vores konkurrenceevne fortsat skal fastholdes på verdensmarkedet.

Ud over de nævnte teknologier har vi også fokus på nye teknologier. Lugt fra et staldanlæg stammer overvejende fra gødningen. Perspektivet er derfor, at gøre gyllen lugtfri inde i stalden ved fx ozonbehandling.

Ozonbehandling

Firmaet BIO-AQUA A/S har i et pilotforsøg med ozon vist, at:

- Lugt fra gylle blev reduceret mere end 95 pct.
- Svovlbrinte blev totalt nedbrudt
- Phenoler, indoler og flygtige syrer blev også nedbrudt

For at vurdere potentialet opbygger vi nu et anlæg til ozonbehandling af gylle fra en hel staldsektion.

Tempereret ventilationsluft

Tempereret ventilationsluft er en anden ny teknologi, som fungerer ved nedgravning af slanger i fire meters dybde, som efterfølgende tilsluttes et kølelement.

Temperaturen i staldens luftindtag forventes at variere mellem 6 og 16 °C året rundt i stedet for typisk at svinge mellem +10 og + 30 °C. Den mindre spredning giver et køligere klima om sommeren og bedre luftkvalitet i vinterhalvåret.

Miljømæssigt forventes jordkølingssystemet, at:

1. Reducere ventilationsbehovet, hvilket giver mindre lugtafgivelse om sommeren
2. Fremme staldsystemer med fast gulv, idet køling gør det nemmere at håndtere svineri i stierne.

Etablering af et jordkøleanlæg i en farestald vil over en 10 årig afskrivningsperiode betyde en ekstra udgift på ca. 90 kr. pr. årssø.

Afslutning

Jeg vil slutte som jeg begyndte. Hver dag, hver måned, hvert år sin udfordring. Vi kan ikke længere nøjes med at fremvise flotte produktionsresultater for at overleve. I dagens Danmark skal I som landmænd også kunne håndtere bureaukrati, juristeri og manglende forståelse hos de nye naboer, som flytter til sognet.

Vi lever i en tid hvor politikere og myndigheder taler en hel masse om "regelforenkling" samtidig med, at vi igen og igen møder nye stramninger og regler.

Her bag mig ser I først en oversigt over nye regler og stramninger.

Og her er oversigten over regelforenklinger. Hurtigt overset, jeg kunne ikke i mit lønkammer finde én eneste forenkling!

Hvad kommer der så ud af det? Et paradoks, om man vil. Kendsgerningen er nemlig, at jeres iværksætter-gen er så dominerende, at erhvervet fortsat udstråler optimisme og tro på fremtiden – det er godt!

Man kan sammenligne svineproducenterne med den lille duracell-kanin fra tv-reklamerne – der bare bliver ved og ved, uanset hvor store udfordringerne er.

Når det kommer til stykket, er det vel den indre drivkraft og troen på egen dygtighed, der holder fuld damp på kedlerne. Ingen skal knægte os, tror jeg, at vi alle tænker, om end der blive færre producenter hvert år.

Slutteligt skal der lyde en stor tak til alle vores mange samarbejdspartnere, og det lige fra konsulenter, dyrlæger, og over til firmaer, forskningsinstitutioner, myndigheder med flere.

Tak til bestyrelsen for et godt og konstruktivt samarbejde og sidst, men ikke mindst tak til medarbejderne for en ihærdig indsats i årets løb.

Og tak til jer i salen, fordi I så på og lyttede med.